

Janne Salminen

19.12.2022

Perustuslakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle Pohjois-Atlantin sopimuksen sekä Pohjois-Atlantin liiton, kansallisten edustajien ja kansainvälisen henkilöstön asemasta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi (HE 315/2022 vp)

1. Perustuslakivaliokunnan käsiteltävänä on esitys Pohjois-Atlantin sopimuksen ja Pohjois-Atlantin liiton, kansallisten edustajien ja kansainvälisen henkilöstön asemasta tehdyn sopimuksen hyväksymisestä. Lisäksi esitykseen sisältyvät lakiehdotukset sopimusten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Pohjois-Atlantin sopimus on Naton perustamissopimus, ja siihen liittyminen tarkoittaa jäsenyyttä Natossa. Pohjois-Atlantin liiton, kansallisten edustajien ja kansainvälisen henkilöstön asemasta tehty sopimus puolestaan koskee Naton oikeushenkilöllisyyttä ja Naton henkilöstön erioikeuksia ja vapauksia.

2. Suomen liittyminen Pohjois-Atlantin sopimukseen tulee voimaan, kun Suomen liittymiskirja talletetaan Yhdysvaltojen hallituksen huostaan. Pohjois-Atlantin liiton, kansallisten edustajien ja kansainvälisen henkilöstön asemasta tehty sopimus tulee Suomen osalta voimaan, kun Suomi tallettaa ratifioimiskirjansa Yhdysvaltojen hallituksen huostaan. Laki Pohjois-Atlantin sopimuksesta on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti kuin sopimus tulee Suomen osalta voimaan. Samoin laki Pohjois-Atlantin liiton, kansallisten edustajien ja kansainvälisen henkilöstön asemasta tehdystä sopimuksesta on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettynä ajankohtana samanaikaisesti kuin sopimus tulee Suomen osalta voimaan.

3. Hallitus on arvioinut, että sopimukset eivät sisällä määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tai 95 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Sopimukset voidaan sen käsityksen mukaan hyväksyä äänten enemmistöllä ja ehdotukset niiden voimaansaattamislakeiksi tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Sen käsityksen mukaan Pohjois-Atlantin sopimuksen hyväksyminen ei myöskään sisällä merkittävää toimivallan siirtoa kansainväliselle järjestölle. Se on kuitenkin pitänyt suotavana, että eduskunnan perustuslakivaliokunta antaa esityksen johdosta lausunnon.

Arvioinnin lähtökohtia

4. Pohjois-Atlantin liitto on Yhdysvaltojen, Kanadan ja 28 eurooppalaisen valtion muodostama kansainvälinen järjestö. Järjestön tärkeimpänä tehtävänä on taata jäsenvaltioidensa turval-

lisuus poliittisin ja sotilaallisin keinoin. Naton jäsenvaltiot ovat Pohjois-Atlantin sopimuksen 5 artiklan mukaisesti sitoutuneet yhteiseen puolustukseen, jossa aseellinen hyökkäys yhtä jäsenvaltiota kohtaan katsotaan hyökkäykseksi kaikkia kohtaan. Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaan Naton toiminta rakentuu YK:n peruskirjan periaatteille kansainvälisen rauhan, turvallisuuden ja oikeuden ylläpitämisestä. Sopimuksessa Naton todetaan edistävän vapautta, demokraattisia periaatteita ja oikeusvaltiota. Sopimuksen 1 artiklassa todetaan, että osapuolet sitoutuvat pidättäytymään kansainvälisissä suhteissaan kaikesta voimankäytöllä uhkaamisesta tai voimankäytöstä, joka on ristiriidassa YK:n periaatteiden kanssa. Sopimuksen 5 artiklaan sisältyvä yhteisen puolustuksen velvoite on rajattu koskemaan YK:n peruskirjan 51 artiklan mukaisia erillisen tai yhteisen puolustautumisen tilanteita.

5. Sopimusta Pohjois-Atlantin liiton, kansallisten edustajien ja kansainvälisen henkilöstön asemasta sovelletaan Naton kansallisiin edustajiin ja kansainväliseen henkilöstöön lähinnä niiden vierailujen yhteydessä. Sopimusta ei kuitenkaan sovelleta Pohjois-Atlantin sopimuksen nojalla perustettuihin esikuntiin ja muihin sotilaallisiin toimielimiin, ellei Naton neuvosto toisin päättä. Sopimuksessa määrätään lisäksi Naton oikeushenkilöllisyydestä.

6. Muodollisesti käsillä olevassa esityksessä on kysymys kansainvälisen velvoitteen hyväksymisestä ja kansainvälisen velvoitteen voimaansaattamisesta. Niitä koskevat Suomen perustuslain 94 ja 95 §:n säännökset. Kysymys on niistä sopimuksista, joiden hyväksyminen ja voimaansaattaminen on edellytyksenä Naton jäsenyydelle.

7. Liittyminen Natoon edellyttää ehdotuksen tarkoittamien sopimusten hyväksymistä Suomessa ja sitä, että kaikki Naton jäsenvaltiot hyväksyvät liittymisasiakirjat kansallisten menettelyjensä mukaan. Hallitus on antanut käsillä olevan esityksen eduskunnalle jo ennen kuin jäsenvaltiot ovat hyväksyneet liittymispöytäkirjat Suomen osalta. Käsitykseni mukaan ei ole valtiosääntöoikeudellista estettä sille, että hallitus on jo antanut eduskunnalle esityksen asiassa ja eduskunta tekee asiaa koskevat päätökset jo ennen kuin kaikki jäsenvaltiot ovat osaltaan liittymisasiakirjat hyväksyneet.

8. Kysymys on Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikalle tärkeän perusratkaisun tekemisestä, jolle ei ole myöskään aikaisempaa vastaavaa vertailukohtaa. Kuten hallituksen esityksessä todetaan, ”Pohjois-Atlantin liitto olisi Suomelle luonteeltaan uudentyyppinen kansainvälisen yhteistyön muoto, eikä se täysin rinnastu mihinkään aiempaan kansainväliseen järjestöön tai sopimusjärjestelyyn, jonka jäsenenä tai osapuolena Suomi on”. (HE 315/2022, s. 76.) Esityksen tarkoittama sotilaallinen liittoutuminen on Suomelle uudelleenlaiseen kansainväliseen yhteistyöhön liittymistä, vaikka Suomen omissa eurooppalaisissa viiteryhmissä sotilaallinen liittoutuminen on tavallista ottaen huomioon, että merkittävä osa Euroopan unionin jäsenvaltioista kuuluu Natoon ja myös Pohjoismaista kolme valtiota, kahden muun nyt pyrkiessä sen jäseniksi. Siten sotilaallista liittoutumista koskevat järjestelyt kansainvälisine sopimuksineen eivät myöskään ole Suomen kansainvälisessä ympäristössä ole mitenkään poikkeuslaatuisia kansainvälisen yhteistyön muotoja. Esityksessä tarkoitettut sopimukset merkitsevät oikeudellista sitoutumista liittoutuneiden yhteiseen puolustukseen osallistumiseen myös muualla kuin Suomessa. Perustuslakivaliokunnan käytännössä ei ole arvioita vastaavista aikaisemmista sotilaallista liittoutumista koskevista asioista. Kuitenkin Euroopan unionista tehty sopimus yleensä ja varsinkin sopimuksen 42 artikla sisältää poliittisen liittoutumisen ja unionin keskinäisen avunannon lausekkeen sopimuksen 42(7) artiklassa voi katsoa kattavan myös mahdollisen sotilaallisen avunannon. Kyseinen säännös, joka on muotoiluiltaan varsin pitkälle mene-

vä ja velvoittavaan muotoon laadittu, sisältyy Lissabonin sopimukseen eikä ole vaikuttanut asian käsittelyjärjestykseen (PeVL 13/2008 vp).

Eduskunnan suostumus ja hyväksymisen tarpeellisuus

9. Perustuslain 94.1 §:n mukaan eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä tai ovat muutoin merkitykseltään huomattavia taikka vaativat perustuslain mukaan muusta syystä eduskunnan hyväksymisen.

10. Hallituksen esityksessä on tehty selkoa sopimusten lainsäädännönalaan kuuluvista määräyksistä, samoin kuin sopimusten budjettivaltaa sitovista vaikutuksista. Hallituksen esityksessä on asianmukaisesti identifioitu ne sopimusmääräykset, jotka kuuluvat lainsäädäntövalan alaan. Koska molemmissa sopimuksissa on lainsäädäntövalan alaan kuuluvia määräyksiä, sopimukset edellyttävät eduskunnan hyväksyntää. Lisäksi tällainen sotilaallista liittoutumista koskeva sopimus ja siihen liittyvä yhteiseen puolustukseen sitoutuminen on valtiosääntöoikeudellisesti sillä tavalla merkittävä, että arvioin, kuten hallituksen esityksessäkin on tehty, että sopimukset ovat merkitykseltään myös muutoin sillä tavalla huomattavia, että niiden hyväksyminen edellyttää eduskunnan suostumusta. Eduskunnan hyväksyminen sopimuksille on siten tarpeen.

Käsittelyjärjestys

Toimivallan siirto ja sen merkittävyys täysivaltaisuuden kannalta

11. Kansainvälisen velvoitteen hyväksymisestä päätetään perustuslain 94.2 §:n mukaan äänen enemmistöllä. Jos ehdotus velvoitteen hyväksymisestä koskee perustuslakia tai valtakunnan alueen muuttamista taikka Suomen täysivaltaisuuden kannalta merkittävää toimivallan siirtoa Euroopan unionille, kansainväliselle järjestölle tai kansainväliselle toimielimelle, se on kuitenkin hyväksyttävä päätöksellä, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä. Perustuslain 94.3 §:n mukaan kansainvälinen velvoite ei saa vaarantaa valtiosäännön kansanvaltaisia perusteita. Säännökset kansainvälisen velvoitteen voimaansaattamista tarkoittavan lakiehdotuksen säätämisyjärjestyksestä ovat perustuslain 95.2 §:ssa. Tällainen lakiehdotus käsitellään pääsäännön mukaan tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Jos ehdotus kuitenkin koskee perustuslakia tai valtakunnan alueen muuttamista taikka Suomen täysivaltaisuuden kannalta merkittävää toimivallan siirtoa Euroopan unionille, kansainväliselle järjestölle tai kansainväliselle toimielimelle, eduskunnan on se hyväksyttävä sitä lepäämään jättämättä päätöksellä, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä. Päätös Suomen täysivaltaisuuden kannalta merkittävää toimivaltaa koskevasta siirrosta tai perustuslakia koskevan velvoitteen hyväksymisestä on näin ollen tehtävä samalla määräänemmistöllä kuin päätös tällaisen velvoitteen voimaan saattavan lain hyväksymisestä.

12. Arvioitaessa ehdotuksen tarkoittamia sopimuksia suhteessa näihin säännöksiin lähtökohdaksi on otettava perustuslain 1.1 §:n säännös, jonka mukaan Suomi on täysivaltainen tasavalta, sekä perustuslain 1.3 §:n säännös, jonka mukaan Suomi osallistuu kansainväliseen yhteistyöhön rauhan ja ihmisoikeuksien turvaamiseksi sekä yhteiskunnan kehittämiseksi.

13. Perustuslain 94.2 ja 95.2 §:ään on kirjattu tulkintakäytäntö perustuslain 1 §:n tarkoittamasta täysivaltaisuudesta, jossa tehdään ero täysivaltaisuuden kannalta merkittävän ja muun toimivallan siirron välillä. Lainvalmisteluaineiston mukaan (HE 60/2010 vp, s. 45-46) toimivallan siirron merkittävyyttä täysivaltaisuuden kannalta arvioitaessa kiinnitetään huomiota toimivallan siirron asialliseen rajattaisuuteen ja soveltamisalaan sekä esimerkiksi sopimusmääräysten luonteeseen, tarkoitukseen ja aineelliseen merkitykseen yleisemminkin. Tulkinnan lähtökohtana on se, että kansainväliset velvoitteet, jotka ovat tavanomaisia nykyaikaisessa valtioiden kansainvälisessä yhteistoiminnassa ja jotka vain vähän vaikuttavat valtion täysivaltaisuuteen, eivät ole sellaisinaan merkittäviä perustuslain 1.1 §:n kannalta. Tarkastelussa otetaan huomioon myös kysymyksessä olevan toimivallan siirron suhde Suomen aikaisempiin kansainvälisiin velvoitteisiin ja jäsenyyksiin samoin kuin kansainvälisen velvoitteen liittyntä perustuslain kokonaisuuteen ja erityisesti 1.3 §:n säännökseen Suomen kansainväliseen yhteistyöhön osallistumisen tarkoituksena. Lainvalmisteluaineiston mukaan kansainvälinen velvoite voisi koskea Suomen täysivaltaisuuden kannalta merkittävää toimivallan siirtoa esimerkiksi, jos kyse olisi liittymisestä Euroopan unionin kaltaiseen, tiiviydeltään, laajuudeltaan ja syvyydeltään siihen rinnastettavaan kansainväliseen järjestöön ja velvoitteeseen samalla liittyisi toimivallan siirtoa perustuslaissa säädetyillä aloilla.

14. Sopimusten perusteella tarkasteltuna Naton tehtävät ja toiminta vaikuttavat ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan alalla. Liittyminen Natoon itsessään tarkoittaisi uudenlaista sitoutumista kansainväliseen yhteistyöhön. Toiminta koskee useita politiikan sektoreita, mutta se ei kuitenkaan ole läheskään niin kattavaa ja esimerkiksi lainsäädännöllisesti intensiivistä kuin esimerkiksi Euroopan unionin toiminta. Euroopan unioniin verrattuna Nato myös toimii ilman säännöksiä enemmistä tai määräenemmistöpäätöksistä ja päätökset Naton esimerkiksi Naton neuvostossa tehdään hallituksen esityksessä kuvatulla tavalla jäsenvaltioiden konsensuksella. Tämän ohella jäsenvaltio käsittelee jäsenvaltiasolla oman valtiosäätönsä mukaan sen, miten ja missä järjestyksessä ne tekevät päätökset, joita on käsitelty tai käsitellään Naton tasolla. Tämä tarkoittaa sitä, että Naton jäsenyyden oloissa Naton ei ole siirtynyt ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa koskevaa toimivaltaa. Hallituksen esityksen perusteella tilanteessa, jossa Suomi olisi joutunut sopimuksen 5 artiklassa tarkoitetun hyökkäyksen kohteeksi, Naton ja sen muiden jäsenvaltioiden joukkojen saapuminen Suomen alueelle perustuisi Suomen pyyntöön tai suostumukseen. Samoin, jos hyökkäyksen kohdistuisi Naton toiseen jäsenvaltioon, Suomi päättäisi itsenäisesti ja omien voimavarojensa mukaisesti siitä, millä tavoin se toteuttaisi velvoitteensa. Ylipäätään sopimuksen 5 artiklan soveltamisesta päätettäisiin Naton neuvostossa konsensusperiaatteella. Natolle ei nyt käsiteltävillä sopimuksilla myöskään siirry lainsäädäntövaltaa tai tuomiovaltaa. Sopimukset eivät myöskään sisällä eduskunnan budjettivallan siirtoja. Budjettivaltaa sinänsä sitoutuu, ja sopimukset sitovat sopimuksentekovaltaa.

15. On selvää, että sopimukset monin tavoin koskettavat perustuslain 1.1 §:ssä tarkoitettua Suomen täysivaltaisuutta. Hallituksen esityksessä on asianmukaisesti avattu näitä ulottuvuuksia. Tältä osin kokonaisuutta voidaan kokoavasti arvioida siten, että sopimusten tarkoituksiin järjestelyihin sitoutuessaan Suomi käyttää osaa suvereniteetistaan yhdessä muiden täysivaltaisten jäsenvaltioiden kanssa Natossa toteutuvan yhteistoiminnan hyväksi. Lisäksi sitoutuminen ehdotuksen tarkoituksiin sopimukseen myös tähtää Suomen oman suvereniteetin turvaamiseen. Tavanomaiseen tapaan kokonaisuuteen kuuluu myös sopimusmääräys siitä, miten sopimuksista irtaannutaan.

16. Yllä todetuilla perusteilla vaikuttaa lisäksi siltä, että sopimuksiin ei sisältyisi sellaista perustuslain 94.2 ja 95.2 §:ssä tarkoitettua toimivallan siirtoa, joka olisi Suomen täysivaltaisuuden kannalta merkittävää. Lisäksi on huomattava, että vaikka sotilaallisen liittoutumisen tilanne näin toteutettuna on Suomelle uudenlainen tilanne, tällaiset sopimukset eivät ole kansainvälisessä lähiyhteisössä epätavanomaisia vaan pikemminkin ne kuuluvat Suomen oman viiteryhmän tavanomaisiin kansainvälisiin sitoumuksiin. Perustuslakivaliokunta on lähtenyt siitä, että kansainväliset velvoitteet, jotka ovat tavanomaisia nykyaikaisessa kansainvälisessä yhteistoiminnassa ja jotka vain vähäisessä määrin vaikuttavat valtion täysivaltaisuuteen, eivät sellaisenaan ole ristiriidassa perustuslain täysivaltaisuutta koskevien säännösten kanssa (PeVM 2/2015 vp). On kuitenkin huomattava, että arvioni siitä, ettei kysymyksessä olisi merkittävä toimivallan siirto, poikkeaa siitä, kuinka perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 14/2021 vp arvioinut perustuslain 94.2 §:n tarkoittamaa merkittävän toimivallan siirron kriteeriä. Valiokunta on siinä ensinnäkin laskenut olennaisesti merkittävän toimivallan siirron rajaa siitä, millaiseksi perustuslainsäätäjät oli sen tarkoittanut perustuslain tarkistamisen yhteydessä Euroopan unioniin liittyen ja muutenkin, ja lisäksi valiokunta irrottautui asian säädöksiin perustuvasta tarkastelusta kiinnittäen huomiota siihen, mistä sen käsityksen mukaan tosiasiallisesti oli kysymys. Lausunnolla ei käsitykseni mukaan juurikaan ole tässä tai muussa yhteydessä tulkinta-arvoa ja ilmeisesti se olisi hyvä pitää yksittäistapauksellisena poikkeamana pitkäaikaisesta kehityslinjasta.

17. Samoin voidaan katsoa, että Naton puolustusliittoa luonteen vuoksi yhteensopiva perustuslain 1.3 §:n kanssa siitä, mihin perustuslain mukaiset kansainvälisen yhteistyön tarkoituksiperät ylipäättään voivat kytkeytyä. Pohjois-Atlantin sopimuksen johdanto-osan mukaan Naton tarkoituksena on se, että liittokunnan osapuolet turvaavat kansojensa vapauden, yhteisen perinnön ja sivistyksen, jotka perustuvat demokratian, yksilönvapauden ja oikeusvaltion periaatteisiin. Jäsenvaltiot pyrkivät edistämään vakautta ja hyvinvointia Pohjois-Atlantin alueella. Järjestön tärkeimpänä tehtävänä on taata jäsenvaltionsa turvallisuus poliittisin ja sotilaallisin keinoin. Pohjois-Atlantin sopimuksen 5 artikla puolestaan liittyy YK:n peruskirjan 51 artiklaan. Nämä seikat erityisesti vaikuttavat tähän arvioon.

18. Edellä todetun mukaisesti pidän selvänä, että ehdotuksen tarkoittamat sopimukset ja niiden tarkoittamat velvoitteet eivät vaaranna valtiosäännön kansanvaltaisia perusteita perustuslain 94.3 §:n tarkoittamalla tavalla. Säännös kytkeytyy arvioinnissa edellä käsiteltyyn sopimusvelvoitteiden suhteeseen perustuslain 1.3 §:n säännökseen. Ehdotetut sopimukset eivät sisällä sellaista merkittävää tai muuten syvällekäyvää uhkaa valtiosäännön keskeisiin elementteihin, että asiaa olisi mielestäni arvioitava toisin; sopimusmääräykset eivät ole vieraita demokraattiselle yhteiskunnalle, ja sopimukset myös kunnioittavat jäsenvaltioittensa valtiosääntöisiä järjestelyjä päätöksenteossa. Siltä osin kuin hallituksen esityksessä on selostettu niin sanottua Naton *acquis*'ta, ei vaikuta siltä, että siihen sisältyisi määräyksiä tai käytäntöjä, jotka myöskään olisi jo tässä kohdin tältä osin ennakoitavissa ongelmallisiksi.

Muut perustuslain säännökset

19. Hallituksen esityksessä on omaksuttu kanta, että ehdotuksen tarkoittamiin sopimuksiin liittyminen ei vaikuta Suomen kansallisiin päätöksentekomenettelyihin. Keskeisinä säännöksiä perustuslaissa tältä osin ovat perustuslain 58, 93 ja 128 § sekä 129 §. Esityksessä käsitellään ehdotusta myös suhteessa maanpuolustusvelvollisuuden perustuslain 127 §:n mukaisesti. Edellä on jo todettu, että jäsenyys Natossa ei vaikuta siihen, miten Suomen kanta Naton

neuvostossa ja komiteoissa käsiteltäviin kysymyksiin muodostetaan. Suomi päättää osallistumisesta Naton toimintaan omassa päätöksenteossaan ilman, että Nato siihen vaikuttaa. Kansalliseen päätöksentekoon ja sen valmisteluun sovelletaan kansallista lainsäädäntöä. Toimivalta siinä määräytyy perustuslain mukaisesti.

20. Käsitykseni mukaan hallituksen esityksessä on relevantein tavoin ja sinänsä asianmukaisesti vaikkakin suhteellisen suppeasti selvitetty ehdotuksen suhde ulkopoliittiseen ja nimenomaisesti presidentin päätöksentekoon sekä myös sodasta ja rauhasta ja liikekannallepanosta päättämiseen ja ylipäällikkyyteen samoin kuin maapuolustusvelvollisuuteen. Kuten hallituksen esityksestä ilmenee, kyseisillä perustuslain sääntelyillä on merkitystä sopimusten kanalta, mutta sopimukset eivät koske niitä perustuslain 94.2 tai 95.5 §:n tarkoittamalla tavalla. Minulla ei tältä osin ole lisättävää hallituksen esityksessä esitettyyn peruslähtökohtaan nähden.

21. On kuitenkin huomattava, että perustuslain 93.1 §:n säännöksestä sodasta ja rauhasta päättämisestä sekä perustuslain 128 §:n tarkoittamasta ylipäällikön toimivallasta ei ole selkeää relevanttia perustuslakivaliokunnan käytäntöä, johon tässä yhteydessä voisi tukeutua. Erityisesti perustuslain 93.1 §:n säännös sodasta ja rauhasta päättämisestä vaikuttaa normatiiviselta merkitykseltään nykyisin vähäiseltä ja on huomattava, että säännöksellä ei ole tarkoitukseen toimia esteenä puolustukselliselle toimille. Ylipäällikön vallan alan määrittelyn lähtökohtana puolestaan on perustuslakivaliokunnan tulkinta ylipäällikön vallan alasta perustuslain ja tavallisen lain muodostaman kokonaisuuden kautta (PeVL 64/2016 ja PeVL 51/2006 vp). Käsitykseni mukaan hallituksen esityksestä ilmenevällä tavalla tulkittuna molemmat säännökset ovat yhteensopivia ehdotuksen tarkoittamien sopimusten kanssa.

22. Näin ollen katson, että eduskunnan suostumuksesta tulee päättää äänen enemmistöllä ja lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Eduskunnan asema

23. Perustuslain 2.1 §:n mukaan valtiolta Suomessa kuuluu kansalle, jota edustaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta. Säännös ilmaisee valtiosäännön kansanvaltaisen perustan. Kansainväliset asiat eivät muodosta tässä suhteessa poikkeusta, vaan eduskunta on myös niissä ylin valtioelin. Sillä on muun muassa keskeinen rooli perustuslain 58.2 §:ssä säädettyssä menettelyssä, joka koskee tasavallan presidentin ja valtioneuvoston näkemyseron ratkaisemisesta.

24. Perustuslakivaliokunnan pitkäaikainen käytäntö puolestaan korostaa sitä, että eduskunnan tietojensaanti- ja vaikutusmahdollisuudet tulee turvata asianmukaisesti. Tältä kannalta myös niitä säännöksiä, jotka koskevat toimivaltaa kansainvälisissä asioissa ja kansainvälisten velvoitteiden hyväksymistä ym. perustuslain 93, 94 ja 95 §:ssä tulisi tulkita tavalla, joka turvaa eduskunnan aseman ja sen vaikutusmahdollisuudet parhaiten. Eduskunnan nimenomaista tietojensaantia koskevat perustuslain 47 ja 97 §:n säännökset, ja ne soveltuvat myös Naton oloissa. Valtioneuvosto puolestaan vastaa eduskunnan tiedonsaannista sekä osallistumismahdollisuuksien turvaamisesta. Tätä tukee se, että parlamentaarisen hallitustavan periaatteen ja perustuslain 58 ja 93 §:n säännösten perusteella valtioneuvosto on vastuussa asioiden valmistelusta.

Perustuslain tarkastelun tarve

25. Ehdotuksen tarkoittamien sopimusten hyväksyminen ja voimaansaattaminen ja viimein Nato-jäsenyys sekä ulko- ja turvallisuuspoliittisen tilanteen nopea muutos Suomen ulkopuolisista syistä voi kansallisesti merkitä sellaisia muutoksia, joiden johdosta olisi syytä arvioida myös perustuslain tarkistamisen tarpeita niin, että valtiosäännön pitkäaikaisella kehittämisellä saavutettuja ylimpien valtioelinten keskinäisiä suhteita koskeva tasapaino näiden seikkojen johdosta muutu. Eduskunnan tulisikin edellyttää, että tältä osin pikaisesti käynnistetään mahdolliseen perustuslain tarkistamiseen johtavat prosessit.